

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Oratio vt Sermo

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

Julius Florus, Quum aliquando adolescentem tristem eundemque scholasticum vidisset, interrogavit. Quae causa frontis esset tam deducta? Quia triduo, inquit, adolescens, materiae ad scribendum destinatae non inuenio exordium. Tum Florus, Nunquid tu melius dicere vis, quam potes? Ita res se habet. Curandum est, ut quam optime dicamus, dicendum tamen pro facultate. Ad profectum enim opus est studio, non indignatione. Quintilianus libro 12. cap. 3.

Laetio Porcius, cuius ingenium supra modum miratur Seneca (fuit enim illi condiscipulus cum Maxillus rhetor exilitatem orationis suae impuraret controuersiae, diceretque, Necesse est me per spinosum locum ambularem, suspensos habere pedes: Non me hercule inquit, tui pedes spinas calcant, sed habent. Erasmus libro 8. apoph.

Catulus. Quum orator quidam malus, qui in Epilogo se putabat mouisse misericordiam, postquam affedit, rogaret Catulum, Videretur mouisse misericordiam? Ac magnam quidem, inquit: Neminem enim esse puro tam durum, cui non oratio tua miserandavila sit. Cicero libro secundo de Oratore. Erasmus libro sexto apoph.

Il. Virginius urbane antiphoetam quendam suum interrogavit. Quot millia passuum declamasset? Taxans eum, quod in declamando diceret, nimiumque abstrahas, longas ac tumultuarias haberet ambulationes: Cum M. Tullius oratori non concedat profectiones nisi raras, moderatas ac breues, eandem ob causam Stra. Manilius Domitio Afro dictus est non agere, sed fatigare. Virgilius, referri Fabium, capit de pronuntiatioe.

Cassius Severus. Salsum est illud Cassii Seueri, qui aduersus patronos immodice discurreres, vt interdum se proriperent in aliena tribunalia, poposcit lineam, alligans ad certamina in quibus vna linea delinabat, vnde cursus inceperet, altera vbi desineret. Idem accommodari potest in eos, qui digressionibus immodicis diuertunt ab instituto. Erasmus l. 8. apoph.

Zeno Citricus dicere solebat, Formam esse vocis florem. Neque loquentis orationem forma commendat, & rursus oratio compolita gratiam addit formae. Laertius libro quinto, capite primo.

Idem Eleganter ac polite loquentium sermones aiebat esse similes pecuniae Alexandinae, oculis blandienti, atque vndique scripturam habenti more numismatis, nihilo tamen esse meliorem rursus qui magis fluderet vitia dicere quam nitida, similes esse dicebat detradrachmis, temere ac ruditer percussis, quae sepe picturatis illis nummis praponderarent. In nummo non spectatur elegantia sculpturae, sed pondus ac materia: ita non refert, quam sit elegans oratio, sed quam grauis & vitilis. Laert. l. 7. c. 1.

Scopelus, Herodis Attici praceptor, Polemoni obicit, quod inter dicendum pulsaret tympanum: Tympanizo, inquit, sed Aiace clypeo haud insigni, se in agendis causis interdum vii verbis ac figuris vehementioribus: at non inani strepitu, sed ad causae patrocinium accommodis. Philostratus in Sophista.

Demeetrius Phal. Quantum in bello valeret ferrum, tantum dicebat in Republ. valere orationem. Illic enim res geritur viribus, hic peritiatione. Laert. l. 5. c. 5.

Pericles ad perorandum a populo saepe laceffitus, negauit: quia imparatum le esse diceret. Plus.

Chrysippus dicere solebat, cogitationem orationis esse fontem. Nihil autem aliud hoc dicto voluisse videtur quam negotium omneprius probe examinandum esse, de quo dicturus es, & tum de vnum orationem nerus omnibus absoluiam struere te posse. Stob. ser. de prudentia.

Demosthenes, Epicli opprobriatus, quod semper dicturus meditaretur. Erubescere, inquit, optimo iure, si tantae multitudini confusus, dicerem ex tempore. Quod alii clarum esse ducunt, subito ex imperato dicere, id vir cordatus iudicabat esse temeritatis. Erasmus l. 8. apoph.

Demades iocari solebat in Demosthenem, quod caeteri quidem oratores dicerent ad aquam, ipse vero & scriberet, taxans eum, quod nunquam nisi de scripto diceret, tum esset. idem dicitur. Contra Damades, vt largius bibebat, ita valebat extemporari dictione.

Antigonus. Adolescens quidam Anaximenis rhetoris discipulus, orationem a praepatore meditatam, & a se recitandam, subornatocoram Antigono habebat, quumque is inter audiendum quiddam scire cupiens sciscitaretur, moxque adolescens reticisset. Quid ais, inquit Antigonus? num ista vbi sunt in tabulis descripta? Quod ille in adolescente iudicauit absurdum, hoc hodie magnificentum habetur, vt senes etiam apud principes orationem a rethore quopiam conducto lex mensibus elaboratam edicant, eamque plitacorum more reddant. Nec raro fit, vt nemine etiam interpellante, excidant, & unctisque ridiculi sint. Plus. in reg. apoph.

Socrates. Lysias quum Socrati orationem, quam in eius defensionem compoluerat, recitasset: Praeclara, inquit, & elegans est ora-

mo. de quacunque re dicit, alias quasi vna est, vt quae de effluuiis vt multae: quandoquidem idem est, ipsum se perfecit, & ipsum affectione praeditum: vt Socrates, & Socrate. ibid.

ΑΡΟΠΤΗΓΜΑΤΑ.

Quotiescunque verba facturus in concione prodiret, quosdam illi nullum eiusmodi verbum excideret, quod populum irascere, aut quod illi contrarium esset, aut quod ipsi voluntate pugnare videretur. Vnde liquet, quam praeparatis Pericles orationem habiturus, in publicum venerit. Alii. ibid. l. 1. c. 1.

Polus sophista reperisse dicitur quasdam orationis delicias, quibus immodice putatur vtus. His ornamentis, cum Platonem vidisset, ait sic hominem taxauit: ὁ πάρι! ἴσα πρὸς ἄλλοις ἄνθρωποις. Id est, o Pole! vt tuo alloquar modo. Polus Graecum equinum: ipso itaque statim nomine tetigit hominispugnam. Limitatus est, & ὁ ἄλλος ἄλλοις, ἢ ἄλλος ὄντος. Laert.

Phaonius dictionem vt nimium compolitam, ac minus sententiosam quam philosopho, solebat a dicitur incoferre. Quosdam Phaonius adit Cynicum, percontans quae fieri solent diceretur: Homo inquit, cuius auctoritas difficile est in philosophum, vt vestis neglectior, ita & oratio decet inaffe-

Quendam rhetorem audiens ita loquentem, Phaeoniam iaculatrix audiens, regionem heros delictam reddidit, inquit, mecum vt cum turba agere? Offendit, inquit, oratione putida, cuiusmodi verborum apparatus totum resuadere nugatores apud imperiam multitudinem. At quae regem facere, erat nimica impudentia. Plutarchus in vita M. Lepidi in Senatu dixisset Patribus conscriptis, non circumscriptis: Ego, inquit Cicero, non tanti fecissem. Afficitur Lepidus schema vocum similiter desinentium, quosdam rhetores quosdam oratores, vocant. At fatuus erat schema persequendum finatum offendere. Quamquam in his verbis non tantum est, vt verum etiam παρομοιωσις schema priore iudicatur. Erasmus l. 4. apoph.

Mecenas, vir alias laudatus, in stylo lasciuiebat, vt affectus & compositioni insolenti frequenter indulgens. Quosdam contra, verbum insolens quasi scopulum fugiendum esse dicitur. Ad alios itaque scribens, stylo simplici conficitur vt: Mecenas, quem familiariter amabat, scribens Mecenasem imitari dicitur. In quodam epistola, multa liberius ac dissolutius iocatur, hanc adiecit clausulam: Vale mel gentium, ebur ex Etruria, lactem adamas supernas, Tyberinum margaritum, Cilicium, lapis singulorum, berille Porfenne, carbunculum, sic irrisit parum quum scribendo delicias. Eiusdem concinnos iocis exagitauit, voces ac sententias ineptas factores appellare solitus. Quosdam amabat purum & elegantem, qui sententiam quam a se dicitur declararet. Nec Tiberio peperit interdum reconditas & obscuras voces aucupanti: Marcum Antonium increpabat, velut ea quae homines mirentur potius quam intelligant. Quin & ego non nepis ingenium collaudans, hoc adiecit. Sed opus est quae nequeam, ne molite loquaris. Erasmus libro 4. apoph. h. ex.

est oratio, sed non conuenit Socrati. Erat enim forensi instituto a-
ptior, quam philosopho. Rursus Lyſia percontanti, cur si bonam
iudicaret orationem, putaret sibi non conuenire? Nonne, inquit,
fieri potest, vt amictus aut calceus elegans sit ac pulcher, qui ta-
men alicui non conueniat? Quo dicto offendit, eam orationem
gram esse, suz loco suisque personis conuenit. *Cicer. lib. 1. de
Orat.*

Ageſtlaus. Apud Ageſtlaum Lacedæmoniorum Regem, cum
quidam rhetorem laudasset, quod iustitiam res exiguas verbis am-
plificaret. Ego, inquit Rex, ac fultorem quidem a bitrater bonum:
qui paruo pedi magnos inducat calceos. Sensit vir prudentissimus,
cum demum bene dicere, cuius oratio rebus conuenit, ex quibus
orationis qualitas potius quam ex artificio petenda est. *Plutar. in
Lacon.*

Archidamus. Cum Græci nollent rescindere pacta, quæ cum
Antigono & Cratæro pepigerant, & amplecti libertatem, quam offe-
rebat Archidamus, veriti ne grauiores essent habituri Lacedæmo-
nios quam Macedones: Ouis, inquit, semper eandem edit vocem:
ceterum homo multas ac varias emittit voces, donec quod decre-
uit confecerit. Hoc dicto significans, fallendam esse fidem, si qua
magna inuiter uilitas. Nullum autem est animal, cui tam varia vox
sit, quam homo. Hoc apophthegma uideri possit indignum Lacon.
nisi post integritas eius gentis; bædærorum commercio degenera-
uit. Dicit potest honestus aliquis vsus esse: ueluti si quis admoneat,
pro tempore, proque renata variandum esse sermonis habitum. Est
ubi loquendum sit seuerius, est ubi blandius, est ubi magnificentius,
est ubi submissius: est ubi iucundus, est ubi durus: id si fiat citra per-
fidiam, prudentia est: porro ouilli mores dicuntur hominum stulti-
dorum, qui sese nesciunt rebus ac personis accommodare. Græco-
rum igitur constantiam Archidamus stultitiæ tribuit, qui propo-
sita libertate nollent mutare uocem. *Plur. in Lacon.*

Pacatus. Ocus rhetor cum eloquentissimus esset, illius tamen
orationem nil aliud uidebat, quam affectatio: nihil enim sine che-
mate dixit unquam: Ideoque cum Pacatus rhetor Massiliæ ei ob-
tiam factus esset: poteram, inquit, dicere; Aue Osce. Affectatorem
affectata salutaui oratione: vsus enim est ironica occupatione, præ-
ter omnem necessitatem, vt irrideret hominem semper affectate lo-
quentem. *Eras. lib. 3. apoph.*

7 SIMILITVDINES.

Plutarchi. Vt stragule picturæ dum extenduntur, ostendunt
imagines: dum contrahuntur, celant easdem, & abolent: Ita etiam
oratio si bene & apte composita pronuntiata sit, rei seriem ponit
ob oculos: si finem apponit orator, ex animo plerique euanciscunt.
*Est Themistocles dictum ad regem Persarum, in Græcorum impera-
torem apoph.*

*Qui castam ac philosophicam orationem meretricis ac so-
phisticis laudibus profectuntur, perinde faciunt atque ii, qui
athletam hiliis aut roſis coronent, non lauro aut oleatio. In
Moral.*

Philippi Beroaldi. Quemadmodum ille ineptus dicitur esse pre-
cator, qui aquam à Liberò, uinum precatur à Nymphis: Ita præpo-
sterus ille uideri potest enarrator, qui in principio suarum enarra-
tionum uagatur extra propositum, & dum amphoram facere debet,
uicium format. Nec immerito uetus ille uisuperator orator: qui
cum diserte diceret: & uolubilitate uerborum raperetur, causam o-
mnino non tangebatur, unde prudens auditor & iudex: Bene inquit, &
bene. Sed quorundam istud tuum tam bene? *In oratione habitæ in e-
narratione Georgici carminis atq; Tranquilli.*

Roterodami. Quemadmodum medici quo doctiores uidentur,
diuersas rerum species ex diuersis mundi partibus petitas inter se
commiscunt: Ita quidam ostentatores orationem parum eruditam
uideri credunt, nisi ius Cæsarum ac Pontificum, poetas, oratores,
philosophos, sophistas simul commiscuerint, & pluribus auctoribus
ac literis confarcinauerint, quam Mithridaticum ferunt fuisse con-
cinnatum. Id constabat quinquaginta quatuor diuersis rerum ge-
neribus. *In Simil.*

*Ut quod nulla uicifficias, id aliquoties fit herbæ succo, si modo
quam oportet adhibeas: Ita quosdam magis permoueris apta, quam
violenta oratione. In Simil.*

*Quemadmodum in iis quæ ad tibiam canuntur, multa fallunt
ac suffugiunt auditorem errata: Ita in oratione phalerata, multa
inepte dicta fallunt auditorem ob phaleres, & fucos orationis, in
Simil.*

*Ut pharmacopole bracteis aureis regunt remedia quædam, quo
pluris uendant: Ita quidam lenocinio tingere nimiumque à recto
abesse, sed seopum tantummodo apte & immote contemplari, atq;
hunc eundem petere: Sic etiam prudentis est nihil præter decorum
in epistolis nugari, neque breuiloquentiam ex ipsa penuria affecta-
re, neque peripicuitatem in uolucris inuoluere: imo potius cum fa-
cunda dicendi temperantia suum institutum quo uult, dirigere, &
quod dicendum sit, apte & apposite demonstrare. *in epistoliarum
diuersis libris folio octauo.**

Plutarchus. Qui bibunt, ubi iam desierint sitire, tum potum
puram contemplantur? Sic in oratione primum animam
dum, quam salutare sit quod dicitur: deinde si uacat, quæ
gans aut nitidum, considerare licet. *In mor.*

*Ut ridiculus sit cantor, qui rem grauem Lydis offerat
ridiculis, qui de diis, aut recte uiuendo uerba faciens, iocundus
sciatu flocculis. In moral.*

*Ut iuxta uiam asperas ac salebrosas uioz flocculis
quam occurrunt: Ita in oratione infanda non
sententia & figuræ incidunt dignæ laudem. In
bus.*

*Qui statim orationis ornatum requirit, perinde facti,
nolit antidotum bibere, nisi uas sit adductum ex Atticæ
gulinæ: nec in hyeme uellem induere, nisi quæ laudem
Atticæ. In mor.*

*Musici leui chordarum tactu demulcent, non graui
placida, citius quam aspera mouet populum. In
Ciceronis. Vt mulieres ideo bene olez, quia nihil olez
ita hoc ipsa est oratio oratio, quod ornamenta argu-
sic. l. 2.*

Plinij. Vt laudatur in hoc Timanthes, quod in omnibus
ribus plus semper intelligitur, quam pingitur: Ita orationis
tionis genus: in qua plurima cogitationi relinquuntur
narrantur, & plus inest sensuum, quam uerborum. *Lib. 10.
pic. 10.*

Erasmi Roterodami. Sicuti sal modice cibis asperum
& gratiam saporis addit: Ita si paulum antiquitatis asperum
seueris, oratio fiat uenustior: si plus satis, nihil in
libus.

Thrueri. Optimum est mel, quod est dulcissimum, &
Et melior est oratio rounda, ac prompta, quam durior
quæ quasi quodam filo pendet ordine dialectico, quæ
interrupta. *In apoph. 9.*

Tyrj Platonicæ. Equi furor regitur freno, regitur habentibus
aurigæque arte. Hominem uero uerſator oratio minime
me fordida, minime neglecta: sed quæ lenitate atq; accom-
perata nequaquam ocium auditoribus præbet, uerſator
uocum uoluptatis inquirant: sed illos potius excitet, ac
fonitu percussos cogat debacchari. Tuba etenim iustitiam
cum sonat, interdum receptui canit. Qui si huiusmodi
requirant, philosophiam affectantes, nimirum dare oportet
ret, ut eum cuius ea facultas existat, habeamus proferentem:
siue ille senex, siue iuuenis, siue pauper, siue diues, siue
nisi sit. *Serm. 37.*

Philonis. Sicut equi hinnitus esse proprius, latratu
mugitus, rugitus leonis: Sic sermo hominis: hic est enim
muniumentum, indumentum, armatura & arx hominis
Deo charissimi. *lib. de Somnijs fol. 371.*

Plutarchi. Qui coronas nectunt, bellissima quædam
lissima: at apes etiam amarissimo thymo inlidum apes
mellissimum colligunt. Sic oportet auditorem non fructu
tionis, uoluptatis causa festari, sed vim sententiarum & uerborum
nihil ad rem pertinere: rem commendari potest. *In
libus.*

Thrueri. Ut salubrius est, alimentum in diuersis partibus
quam semel affatum usque ad fastidium ingerere: Sic etiam
tio, quæ sepius repetitur, quam quæ in longum cum re
hiit. *In apoph. 220.*

*Oratio splendida, sed enervis, est egregia statua, sed enervata
apoph. 77.*

*Musici sæpe harmoniam perdunt, dum pluribus obiectis
uocem variant: Et sæpe orationis decorem tollit, qui
pingit. *In apoph. 82.**

*Neg, magnam calopodium conuenit paruo perdo. Neque
oratio parus rebus. *ibid.**

*Perpetuum studium ingenii aciem habeat, frequenter
& proluxa quidem oratio fatigat, crebro repetita
poph. 94.*

Libanij Sophista. Ut lumen, ita nec oratio uili prodeh
tibus accipere. *In moral.*

*Facile est demoliri, quod alius extruxit: at difficillimum
aut melius aliquid extruere: Ita aliorum orationem
in procliui est eodem modo, melius uere dicere, non
cile. *In moral.**

Ciceronis. Vt in uita, sic in oratione, nihil est
quod deceat uideri. *In Oratore ad Brutum.*

Seneca. Ut leonum animaliumque impetus, citius corre-
Sic hominum, quorum maxime in seductu orationes sunt, ita
men deliquerint, ut uiciumque ocium suum abdicent, pro-
uolit ingulis & uniuersis, ingenio, uoce, consilio. *De tran-
cap. 3.*

*Quomodo conuiuiorum luxuria: quomodo uelut
uitatis indicia sunt: Sic orationis licentia (si modo frequen-*

liberare: idemque languentem, labentemque populum aut ad decus excitare, aut ab errore deducere, aut inflammare in improbos, aut incitatum in bonos mitigare, qui denique quemcunque in animis hominum motum res & causa postulet cum dicendo vel sedare. Cic. 1. de Orat.

liberare: idemque languentem, labentemque populum aut ad decus excitare, aut ab errore deducere, aut inflammare in improbos, aut incitatum in bonos mitigare, qui denique quemcunque in animis hominum motum res & causa postulet cum dicendo vel sedare. Cic. 1. de Orat.

¶ APOPTHEGMATA.

Diogenes oratores carpebat, quod studebant iusta dicere, sed eadem facere negligerent. Laertius libro 6. Erasmi Roterod. lib. 3. apoph.

Idem, Oratores qui summo in pretio habebantur Athenis, dicebantur be ministros, quod ad gratiam loqui cogentur, & feruuliter adulari stolidæ multitudini. Coronas autem dicebat esse gloriæ puftulas, & aduersus, quæ nonnullis progerminant in naio, vultuq; ex bile. Laert. l. 6.

Idem, in cauponia prandens, Demosthenem forte prætereuntem inuitauit vt accederet. Id cum ille pudore recufaret: Erubescis, inquit, Demosthenes cauponam ingredi: atqui hic herus tuus quotidie versatur. Inuit oratores nihil aliud esse, quam mancipia populi, nec esse par, vt illic pudeat seruum populi videri, vbi populus affidue viuere. Eras. Roterod. l. 8. apoph.

Idem, Oratores ac cæteros omnia ad gloriam facientes appellabat reuocatus, id est, ter homines, aicipiti dicto. Nam vt vulgus hominem esse negat, qui nec doctus est, nec humanus: Ita philosophus hominem vocabat miserum, qui nihil habet et supra hominem. Si quidem iuxta Homerum nullum animal homine miserius. Proinde ter homines dixit, ter miserus, qui sua studia omnia conferret ad rem in manifestam, ac populari multitudini, multorum capitum beluæ, seruirent seruitutem. Laert. l. 6.

Demosthenes interrogatus, quomodo orator factus esset? Respondit, Dum plus olei quam vini absumerem. Ex Diomed. Memorit etiam Bras. l. 4. c. 31.

Idem, Phocion Atheniensis breui oratione utebatur, cæterum grauilima, quem cum surgentem vidisset Demosthenes: Ecce, inquit, meæ orationis culter surgit. Plur.

Pyrhus dicere solebat, plures vrbes suo imperio additas oratione Cynæ oratoris ac legati, quam suis armis. Val. Max. 6. Bras. lib. 4. cap. 31.

¶ SIMILITVDINES.

Sidonij Apollinaris. Medicus in desperatione gubernator intempere cognoscitur, horum omnium famam præcedentia pericula extollunt, quæ profecto delitescit, nisi vbi probetur, inuenit. Sic & magnus orator si negotium aggrediatur angustum, tunc amplum plausibilibus manifestat ingenium. in epist. ad Rauricum suum.

Liconis. Ranis similes sunt oratores, hæ enim in aqua clamitant: illi vero ad clephydrum. Apud Max. ser. 47.

Ciceronis. Vt qui pila ludunt, enami non vtuntur in ipsa lusione artificio proprio palæstræ, sed indicat ipse motus, didicerintne palæstram, an nesciant, & qui aliquid fingunt, etsi tum pictura nihil vtuntur, tamen vt uti sciunt pingere, an nesciant, non obsecurum est: Sic in dicendo facile declaratur vtum is qui ad dicendum omnibus ingenis artibus instructus accesserit. lib. 1. de Oratore.

Sicut medico diligenti priusquam conetur agro adhibere medicinam, non solum morbi eius, cui mederi volet, sed consuetudo valentis, & natura corporis cognoscenda est: Sic equidem cum aggredimur accipitem causam & grauem, ad animos iudicum petactandos, omni mente in ea cogitatione, curaq; versari debemus, & odorari, quam sagacissime possumus, quid sentiant, quid existiment, quid expectent, quid velint, quo duci oratione facillime posse videantur. lib. 2. de Oratore.

Vt nulla materies tam facilis ad exardescendum est, quæ nisi ad moto igni, ignem concipere possit: Sic nulla mens est tam ad comprehendendam vim oratoris parata, quæ possit incendi nisi inflammatus ipse ad eam & ardens accesserit. lib. 2. de Oratore.

Vt in Græciis artificibus aiunt eos Aulædos esse, qui citharcedi fieri non poterant: Sic nonnullos videmus, qui oratores euadere non poterunt, eos ad iuris studium deuenire. Pro Murena.

Erasmi Roterodami. Facilius insculpes gemmis, quæ vales si teredra ferueat: Ita magis mouebit orator, si non solum acriter dicat, sed ferueat, & amet id quod laudat, oderit quod vituperat. in Simil.

Vt signa quædam argillacea summo in pretio fuerunt, ob admirationem artis: Ita nonnunquam res humilis ac nihil, ingenium oratoris commendat. in Simil.

Philonis Iudas. Quemadmodum sagittarii scopi sibi aliquo proferuntur, conantur omnia tela in eum defigere: Ita orator de re quadam, & peritus, omnem orationem ad rei alieuius finem referre, sententia sequi omnes ad certum quandam scopum dirigit. in lib. de sacrificio Abelis & Caini.

Vide Lingua, Eloquentia, Sermo.

Orator.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Orator Græce ῥητορ, ῥησις, & ῥησις, oratoris dicitur. Venisse ab orando, hoc est, dicendo. Differunt autem orator, orator, & declamator sic, quod Orator est, qui in iudiciis vel in publicis causis agit: Rhetor, qui rhetoricam proficitur: Declamator, qui aut docendi alios, aut excercendi se gratia fictam causam agit: postea causis possit orare, quod declamare, dicitur: declamare erit ficto themate componere, hinc actiones ipse oratoris & declamationes vocantur, ab orator dicitur oratorius, vt oratorius sermo, oratoria facultas, oratorium munus, oratorium scribitium, hoc est, more oratorio.

Orator ab Hebræis Melisim appellantur, à verbo Malaris, de edulcitate effectus, edulcavit, mellitis verbis viuset. Hinc psal. dulciter cano, permulceo, cantu. Et Latinum Melus, permulceo, demulceo. Melitia, interpretatio, à verbo Lits, inuenitur.

¶ SENTENTIAE PHILOSOPHICAE.

Orator proprium Oratoris, aperte, distincte, & ornate loqui. in Offi.

Oratoriam est, eloquentiam ad hominum salutem & conferendum dicitur, ad bonorum pestem perniciosamque conuertere. in Offi.

Oratoriam video oratoriam facultatem & vim maxima ex parte naturam esse potestate. Demost. orat. de Corona.

Oratoriam maius crimen dicere quis possit vtum oratorem, quàm eadem sentit ac loquitur? Ex orat. de Corona.

Orator est qui quom indignus ac molestus, quam cum vir auctoritatis habens, & facultate dicendi præditus, testibus que abundans, dicentibus: tum enim necesse est, seruum non iam de re tantum dicere, vt iam etiam de ipso dicente, quod ei propter auctoritatem dicere non par sit. Ex orat. contra Calpurnium.

Orator promptus ipsa oratione vt videtur, eo magis illi diffidunt. Olym.

Oratorum elegantiæ, & lepos auditorum beneuolentia, quæ cum, si etiam mediocriter dixerit, gloriam reportat, non gratiam sibi conciliabit: circa hanc, etiam si bene dicentis excellat, ab auditoribus tamen negligetur. Ex oratio. Ful.

Oratoris oratio, si res ac facta absint, vanum quidpiam & inane videtur. Olym. 3.

Oratoris oratio vana est & infugifera, quæ actionum expert fuerit. Ex orat. ad epist. Philip.

Orator gratiam concionari oportet, quemcunque oratione præterierit, aliquid, vt ne molestus sit, eadem de rebus ipsis prætermittere: si vero orationis venustas & gratia rebus consentanea non ad damnum afferat. Ex orat. contra Philippum.

Oratorum reliquum est iis, quæ causam tutari non possunt, vt effugere, quosdam inueniant, qui ablata præsentis cause memoria in iis vos retineant, quæ ad hoc ipsum crimen nihil spectant. Ex orat. contra Theoc.

Oratoris & docti orandus est, qui scelus fraudemque detestari possit dicendo subicere odio citium, supplicioque conuenire: idemque ingenii præsidio innocentiam iudiciorum poena